

ДОШКІЛЬНЕ
ВИХОВАННЯ

1953

штанів. Діти повинні сказати «Тоді, коли до 5 додали ще один каштан». Так діти додають по одному каштану до 10.

Коли вони викладуть 10 каштанів, починають вправлятися в порядковій лічбі.

За роботою дітей молодшої групи стежу весь час — перевіряю, виправляю. Коли вони виконують завдання, запропоную подивитися на свою роботу — як гарно викладено, скласти кружечки і квадрати в коробочки і йти в ігровий куточок.

З дітьми старшої групи проводжу заняття. Коли залишиться час для закріплення набутих знань, запропоную задачі на додавання по одному в межах 10.

Після закінчення заняття скажу дітям скласти каштани і разом з молодшими йти на прогулянку.

Треба зважати ще на те, що і самий обсяг тем за програмою ширший для старших, і для опрацювання їх потрібно більше часу. Тому і організовують з старшими два заняття: одне зранку, друге після денного відпочинку.

З старшими систематично проводять екскурсії за межі дитячого садка, наприклад, для ознайомлення їх з транспортом, з будівництвом, з певними об'єктами та явищами природи, з працею на колгоспних ланах. Такі далекі екскурсії не під силу малечі. Догляд за ними на цей час здійснює завідувачка.

Можуть бути і заняття з різною тематикою, при одночасній роботі

з усіма підгрупами, але так, що по черзі діє кожна підгрупа, решта дітей — в ролі глядачів.

Так буває, наприклад, на музичних заняттях при повторенні пісень, танців, при проведенні ігор.

Молодші і середні слухають, коли співають старші, або самі танцюють під акомпанемент їх співу. Інколи середні заспівують, а малечка співає приспів. Але кожне таке заняття включає якийсь об'єднуючий момент: спільну гру, пісню, доступну і цікаву всім дітям.

Залишається розв'язати ще одне питання, а саме: як організувати заняття, щоб його норми відповідали вимогам кожної вікової підгрупи. Адже тривалість заняття для кожного віку дітей різна.

Досвід показує, що починати заняття треба з підгрупою, яка одержує завдання для самостійної вторної роботи, а потім розпочати роботу з підгрупою, де подається нова тема. Щодо тривалості занять, то вихователям чітко треба стежити, щоб кожна підгрупа працювала визначений час. Так, працюючи з старшими, вихователь на хвилинку відлучається, щоб перевірити завдання, дане малим і перевести їх на гру з іграшками або на якусь іншу, спокійну роботу.

Робота над звуковимовою в середній групі

К. НІКОЛАЄВА,

дитячий садок м. Горловки

Дитина з добре розвиненою мовою може легко, зрозуміло для інших висловити свої думки і бажання, спитати, домовитися з дорослими, спільно бавитися і працювати з товаришами. Неясна мова дитини утруднює її взаємовідносини з людьми. Діти, які мають мовні недоліки, хворобливо переносять це і часто стають мовчазними, соромливими, а деякі навіть дратівливими. Крім того, недоліки мови затримують розумовий розвиток дитини і викликають труднощі у шкільному навчанні.

З перших днів перебування в садку дитині доводиться широко користуватися мовою: відповідати, ставити запитання, голосно читати. Загальновідома істина, що малі школярі пишуть так, як кажуть, між мовою усною і письмовою існує тісний зв'язок. Якщо дитина каже «лак» замість «рак», то вона так і пише, як сказала. Діти, які неправильно розмовляють, погано вивчають на мову своїх товаришів. Це утруднює їх нормальне навчання. Діти з мовними недоліками, як і

гальне правило, не запитують, відповідають мляво, нетовариські. Ось чому своєчасне усунення недоліків мови має таке велике значення і лежить, головним чином, на відповідальності вихователя.

Враховуючи важливість цього питання, педагогічний колектив нашого дитячого садка звернув особливу увагу на чистоту вимови звуків, на правильність мови дітей.

Склавши план поглибленої роботи над звуковимовою, ми намітили ряд необхідних заходів. На педагогічних нарадах проробили і обговорили основні положення праці Й. В. Сталіна «Марксизм і питання мовознавства», ознайомилися з книгою «Виховання правильної мови» Городилової і Радіної, склали покажчик літератури з рідної мови, яка є в дитячому садку.

Підбираючи літературу для читання вихователям, ми прагнули до того, щоб показати провідну роль вихователя. А обговорюючи статті, в яких висвітлюється особистий досвід вихователя, ми звертали увагу наших педагогів на важливість різноманітних педагогічних методів праці з рідної мови. Підбрали картини, настільні ігри, які є в дитячому садку і які можна використати в роботі по виправленню звуковимови.

Розпочали ми свою роботу з повного обліку стану звуковимови дітей в усіх групах дитячого садка.

Правильно спланувати роботу з усією групою і окремими дітьми можна лише тоді, коли вихователька добре знає особливості мови кожної дитини. Ці особливості вихователька виявляла, прислухаючись до дитячих розмов і розмовляючи з ними під час ігор.

Неправильна вимова звуків фіксувалася в спеціальних картках. Такий облік дав нам ясну картину стану звуковимови по групі.

Майже половина дітей неправильно вимовляла ті чи інші звуки. В Сашка, наприклад, спостерігалось пом'якшення приголосних. Він вимовляв: «зямок», «зяйчик» тощо. Деякі діти неправильно вимовляли звук «р», замінюючи його звуком

«л», іноді цей звук зовсім був відсутній. Так, Вітя говорив «куочка», дехто замінював дзвінкі звуки глухими. Інші погано вимовляли шиплячі і свистячі, із останніх — особливо часто не виходив звук «с».

Виходячи з цих даних про звуковимову, ми і розпочали всю свою роботу. Навчання проводилося всією групою; коли потрібно було закріпити той або інший звук, невеликими групами об'єднували дітей, які мають одні і ті ж дефекти мови, і працювали індивідуально.

Вихователька приділяла велику увагу розмовам з дітьми, ведучи їх невимушено під час збору, коли діти були сповнені вражень від баченого по дорозі та від домашніх подій після вихідного дня.

Вона намагалася зменшити бурхливі прояви емоцій, які завжди супроводжуються криком, а це шкодить диханню, викликає судорогу голосових зв'язок; виправляла невірно вимовлений дитиною звук (сама правильно вимовляла його). Робила це обережно, щоб не образити дитини.

В роботі над звуковимовою велике значення має добре розвинений слух. Вихователька проводила з дітьми ігри, які виховували слухову увагу: «Доручення», «Хто краще чує», «Впізнай по голосу», розшукування речей під музику і т. п.

Для правильної звуковимови необхідно розвивати у дітей дихання, що особливо важливо під час вимови шиплячих і свистячих звуків. Для цього ми організовували з дітьми ігри з піддуванням легких предметів. Тривалість таких розваг — 2—3 хвилини з перепочинком. Вихователька слідувала за тим, щоб діти, вдихаючи повітря, не піднімали плечей.

У групі велике місце посідали загальногрупові ігри і заняття, які допомагають засвоїти і закріпити важкі для вимови звуки, головним чином шиплячі і «р». Так, проводилась дидактична гра «Чудесний мішечок». Вихователька заздалегідь відкладала у мішечок такі знайомі дітям речі та іграшки, у назвах яких

були потрібні для вправ звуку (мишка, м'яч, матрьошка, зубна щітка, яйце). Діти називали речі, витягуючи їх з мішечка і кладучи назад. Ця гра цікава тим, що дає можливість вихователю варіювати завдання, активізувати всіх дітей і контролювати вимову.

Під час ігор додержувалась поступовості в подачі звуків для вимови. Спочатку давала звук ізольовано (ігри — «Бджоли», «Мухи»), потім в сполученні з голосним звуком («Поїзд» — чу-чу пі-шов, пі-шов). Іноді для занять ми підбирали спеціальні оповідання, які забезпечували вправи на звуковимову.

Ось одне з таких занять:

— Діти, сьогодні я вам розкажу нове оповідання «Прогулянка в ліс» — сказала вихователька. — Ви мені будете допомагати. «Був літній ясний день. Діти пішли в ліс на прогулянку. Як жарко йти полем. А ось ми вже і в лісі! Як приємно і прохолодно тут. «Послухайте, послухайте! — вигукнула Таня. Всі прислухались: «Ку-ку, ку-ку...» закувала вдалині зозуля. А ось зацвірінькала весела пташка: цінь-цвірінь, цінь-цвірінь! Раптом полетів легесенький вітерець, і зашуміли листочки, загомоніли тихо: ш-ш-ш, ш-ш-ш... І знову стало тихо в лісі. Дж-ж-ж, — чути, як гудуть джмелі у високій траві, перелітаючи з квітки на квітку.

— Назбираємо квітів, — запропонувала вихователька, і всі діти розбіглися. А щоб не заблудитися, діти стали аукати: «Коля, ау! Аня, ау!»

За другим читанням діти самі повторювали звуконаслідування.

На заняттях ми використали збільшені художником картини з книжки «Воспитание правильной речи». Посадивши дітей перед картиною «У бабушки», вихователька запропонувала їм добре подивитися і подумати, що на ній намальовано, після чого почала їх запитувати.

Потім запропонувала дітям розповісти по цій картині.

На індивідуальних заняттях часто спостерігається нестійкість у вимовлянні звуків, якими діти неначе оволоділи. Так, Вітя (5 років і 5 мі-

сяців) навчився правильно вимовляти букву «ш» і «ч». Розповідаючи по картині, він сказав «часи», але тут же вимовив «хлопчик». Саша, декламуючи вірш, сказав: «Петушок, петушок, золотий гребесок». Виходить, добившись від дитини правильної вимови того чи іншого звука, необхідно дати їй можливість вправлятися над закріпленням цього звука.

Ніна (5 років) також не вимовляла шиплячих, замінюючи їх свистячими. Вихователька довго шукала прийому для усунення недоліку. Врешті їй удалося встановити, що дівчинка вміє вимовляти шиплячі, але тільки в сполученні з голосними звуками, наприклад, вона правильно говорить «кішечка», але замість «кішка» в неї виходить «кіска».

Вихователька почала давати їй спочатку вправи на сполучення шиплячого з голосною, через деякий час дівчинка засвоїла звук і в інших сполученнях.

Цікаво відмітити, що дитина, навчившись вимовляти звук, який для неї був важким, іноді вживає його там, де непотрібно. Так, Гена довго не міг навчитися вимовляти «р». Нарешті, він «знайшов» його. Задоволений своєю перемогою, Гена почав вживати його замість інших звуків — «рампа», «ріто».

Така заміна не випадкова, — Гена не міг відразу зорієнтуватися, де потрібно вживати звук «р». У такому випадку необхідно загострити його слухову увагу. З цією метою вихователька провела кілька вправ, наприклад, пропонувала йому стукнути в барабан кожного разу, коли він почує слово з буквою «р», а сама повільно вимовляла спеціально вибрані речення: «Сорока, ворона кішку варила» і т. д. Такий спосіб зацікавив хлопчика, і він став уважно прислухатися до кожного слова.

Таня (5 років і 8 місяців) прийшла в середню групу з невизначеною мовою. Причина цьому — затримка в загальному розвитку дівчинки, а можливо, і м'язева слабкість звукових органів. Коли вихователька намагалась заговорити з нею, — вона починала плакати. Таню певний час

не турбували. А коли дівчинка звикла до умов дитячого садка, вихователька одного разу посадила її біля себе і сказала:

— Таню, послухай, я тобі розповім короткий вірш, він написаний про тебе.

Вихователька взяла руку Тані і, ніби граючись, стала чітко вимовляти склади вірша, відбиваючи ритм рукою дівчинки.

Потім вихователька співала пісні, і дівчинка їй підспівувала, чітко вимовляючи слова. Цей метод дуже допоміг виховательці виправити мову дитини.

Гена (5 років) не вимовляв шиплячих і «р». Працювати з вихователькою над виправленням вимови хлопчик не хотів. Перед святом вона запитала Гену, чи не хоче він вивчити вірш до свята. Хлопчик зрадив. «Але для цього треба трохи повчитися», — сказала вихователька.

Посадивши Гену поруч себе перед

дзеркалом, вихователька вимовляла звуки, звертаючи увагу хлопчика на положення губ, язика. Це дуже зацікавило його і хлопчик з великим задоволенням почав робити те ж саме.

Розпочинаючи роботу з дітьми по виправленню звуковимови, ми не забули і про батьків. Для них прочитали доповідь про вплив мови дорослих в сім'ї на мову дитини. В індивідуальних консультаціях ми вказували батькам на недоліки у вимові їх дітей, давали поради, що треба робити з ними вдома.

Внаслідок систематичної роботи над виправленням звуковимови в кінці року мова дітей значно поліпшилась. Тільки троє дітей в групі ще неправильно вимовляли 1—2 звуки.

Проаналізувавши зроблене, ми вирішили продовжувати і далі працювати над звуко- і слововимовою дітей з тим, щоб в майбутньому передати дітей до школи з правильною мовою.

Гра-драматизація за казкою „Кіт, півник і лисиця“

К. ДРЮЦЬКА,

вихователька дитячого садка № 6 заводу ім. Мікояна, м. Мелітополь

Одного разу я розповіла дітям казку в перекладі Н. Забіли «Кіт, півник і лисиця» *. Казка їм сподобалась і викликала багато переживань. Якось Юра запропонував дітям «погратися в казку».

Ю р а. Я буду кіт, піду в ліс, а ти, півнику (звертається до Іри), будеш дома.

І р а. Добре, я буду півником, а де ж буде наша хатка?

Ю р а (показує на альтанку). Хай буде тут.

І р а. Таких великих хаток у звірів не буває.

Ю р а. Хай вона буде наче маленька. Ти залишайся дома, а я піду нарубаю дров.

Деякі діти біжать за котом і допомагають йому рубати дрова, інші чистять з півником картоплю (жолуді), Рая миє посуд, Світлана то-

пить піч. Коли «обід» був готовий, з'явився кіт з в'язкою дров.

Кіт. Ой, як я втомився, скільки дров нарубав!

Усі сідають обідати. Кіт розповідає: «Як добре в лісі, я там бачив багато-багато звірів: вовка, лисицю, ведмедя».

Діти. А яка лисиця?

Кіт. Маленька, рудувата і дуже хитра, а хвіст у неї гарний, пухнастий!

Вова. А ведмідь який?

Кіт. Коричневий, незграбний, і дуже ричить.

На цьому гра припиняється. Очевидно треба було знайти такі прийоми керівництва грою, які сприяли б стійкості задуму гри.

Керівництво грою за сюжетом твору трохи відрізняється від керівництва грою, яка виникла під впливом спостереження. Творчі ігри за сюжетом не завжди зв'язані з особи-

* Російські народні казки, упорядкувала і переклала Наталя Забіла, вид-во «Молодь»; 1952.